BOFIT-blogi

Venäjä elvyttää julkisella taloudella

Venäjän talous | 21.09.2020 | Vesa Korhonen

KIRJOITTAJA

Vesa Korhonen

Venäjän talous sukelsi vuoden 2020 toisella neljänneksellä. Talouden supistumisen takia julkinen talous on nyt viritetty elvytykseen.

Öljyn hinnan pudottua ja koronarajoitusten astuttua voimaan alkukeväällä Venäjän talous sukelsi vuoden toisella neljänneksellä. BKT oli 8 % pienempi kuin vuotta aiemmin. Talouden supistumisen takia julkinen talous on nyt viritetty elvytykseen. Koko julkinen talous, joka kattaa federaation, alueiden ja kuntien sekä valtion sosiaalirahastojen budjetit, kääntyi jo viime vuoden keväällä ylijäämän supistumisen suuntaan. Kahdentoista kuukauden ylijäämä oli tuolloin noin 4 % BKT:stä, mutta tämän vuoden puolivälissä alijäämä oli noin 2 % BKT:stä. Muutos ylijäämästä alijäämään on ollut selvästi suurin vuoden 2009 taantuman jälkeen. Venäjän valtiovarainministeriö arvioi vajeen syvenevän ja olevan koko tämän vuoden osalta lähes 4,5 % BKT:stä.

Vajeen taustalla on sekä budjettitulojen putoaminen että menojen lisääminen (kuvio). Eri aikajaksojen vertailua vaikeuttavat inflaatiotahdin heilahtelut, jotka ovat syöneet vaihtelevassa määrin julkisen talouden tulojen ja menojen ostovoimaa. Nimellisistä ruplaluvuista reaalisiksi muunnetut budjetin tulot ovat kuitenkin sukeltaneet jyrkimmin sitten vuoden 2009. (Muuntamisessa on käytetty hintakoria, joka koostuu kuluttajahinnoista, teollisuuden tuottajahinnoista ja investointien hinnoista painotettuna julkisen talouden menorakenteella.) Reaalisten budjettimenojen nousu on ollut jopa nopeampaa kuin kriisivuonna 2009 ja yhtä vauhdikasta kuin vuonna 2012, jolloin presidentinvaalien yhteyteen ajoittui julkisen talouden suuria palkankorotuksia. Menojen ja tulojen reaalista kehitystä on nyt tukenut aiempia vuosia merkittävästi matalampi inflaatio.

Kuvio 1.

Venäjän konsolidoidun budjetin tulojen ja menojen kehitys

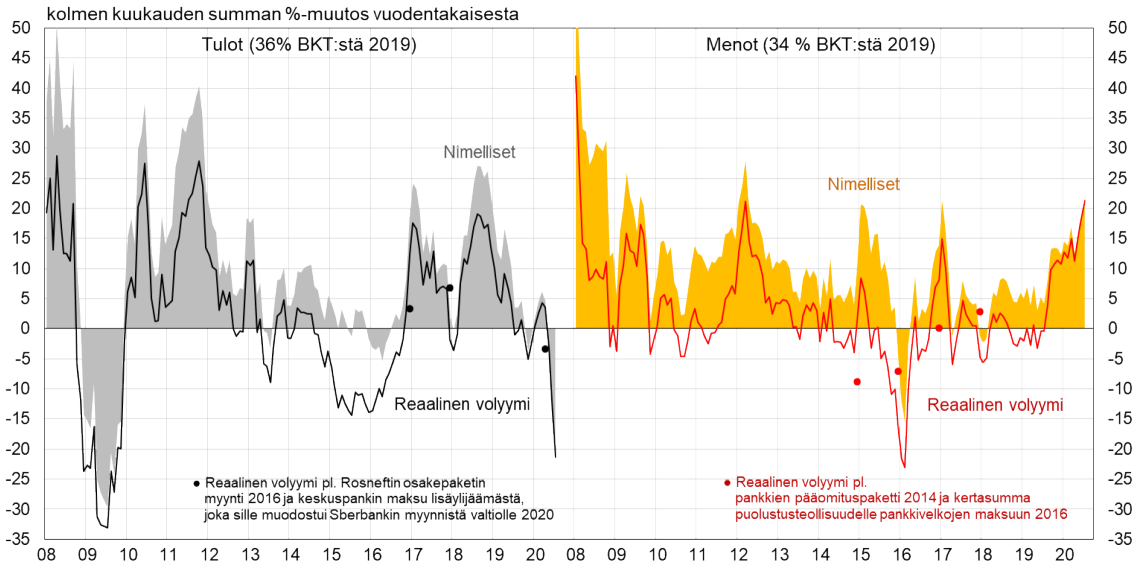

Lähteet: Venäjän finanssiministeriö, Rosstat ja BOFIT.

21.9.2020
eurojatalous.fi

Samaan tapaan kuin vuoden 2009 ja 2010-luvun puolivälin taantumissa julkisen talouden tuloja ovat nytkin painaneet kaksi hyvin vaihtelevaa erää eli tulot öljy- ja kaasualojen tuotantoveroista ja vientitulleista (20 % budjetin kokonaistuloista) sekä yritysten voittoveroista (12 %). Huomattavasti vähemmän ovat luisuneet muutoinkin suhteellisen vakaat tuloerät, joita ovat tulot arvonlisäveroista, palkkojen mukaan määräytyvistä sosiaaliveroista ja työtuloveroista. Ne muodostavat puolet julkisen talouden tuloista. Tältä osin Venäjä kohtasi nykyisen taantuman aiempaa paremmalta pohjalta, sillä näiden erien keruu on parantunut tuntuvasti viime vuosien aikana.

Julkisen talouden menot ovat kohonneet tänä vuonna roimasti enemmän kuin Venäjällä kaavailtiin, mutta vuoden 2021 tehtäväksi on asetettu menojen karsiminen. Tavoite hoitaa talous kuopan yli on näkynyt tässäkin taantumassa jyrkästi lisääntyneinä budjettimenoina yritystukiin, mutta tällä kertaa niiden piiriin ei ole nähty tarpeelliseksi sisällyttää tukea pankeille. Lisäksi menot investointeihin ovat nousseet ripeästi, ja menoja tavaroiden ja palvelujen hankintaan on lisätty poikkeuksellisen voimakkaasti liittyen ainakin osin koronaviruksen torjuntaan. Palkkaelvytyksen rooli on ollut hyvin pieni.

Menot lähes kaikilla valtion tehtävälohkoilla ovat nousseet nopeasti ja reippaasti yli tälle vuodelle tehtyjen linjausten. Koronakriisin vuoksi menot terveydenhoitoon ovat hypänneet yli kolmasosalla ja taloustaantuman lieventämiseksi tarkoitetut budjettimenot talouden eri

sektoreille ovat kohonneet niin ikään kolmasosalla. Keväällä tehdyt uudet aloitteet mm. perhetuista ovat lisänneet menoja sosiaalitukiin reippaasti. Myös puolustuksen, julkishallinnon sekä myös sisäisen turvallisuuden ja järjestyksen menoja on lisätty nopeammin kuin useaan vuoteen, mikä osaltaan liittynee yritystukien ja hankintamenojen nousuun. Koulutus on jäänyt lisävarojen jaossa huomattavan vähälle.

Venäjän julkisessa taloudessa on pelivaraa, sillä valtion vararahastona toimivassa Kansallisen hyvinvoinnin rahastossa oli likvidejä varoja kesän päättyessä yli 8 % BKT:stä. Federaation velka on kasvanut hieman, mutta velkaa on hyvin maltilliset 14 % BKT:stä. Rahaston käytön ohella kaavailuissa on jonkin verran lisävelan ottoa, jota helpottaa pankkien edelleen hyvä likviditeettitilanne.

Asiasanat

BOFIT, elvytys, julkinen talous, Venäjä